



GIE GORIS

INDIA

De onzichtbare gigant

Lannoo

Inhoud

<u>DEEL I</u>	INDIA?	9
1.1	Waarom moeten mensen in de Lage Landen zich interesseren voor India?	10
1.2	Elk beeld heeft woorden nodig	22
1.3	De navel van de gigant	25
<u>DEEL II</u>	INDIA!	49
2.1	India wil erkenning als wereldmacht	50
2.2	De ongelijkheidsmachine ondergraaft India	73
2.3	Milieu en klimaat: een zorgvuldig geplande en berekende ramp	107
2.4	Boeren, burgers en beleid: ook in India een explosief mengsel	141
2.5	Wij zijn de toekomst!	162
2.6	Het is de economie, sufferd!	175
2.7	De kracht van India	198
<u>DEEL III</u>	BHARAT?	211
3.1	Opgelegde eenheid maakt hindoemacht	212
3.2	De geschiedenis is een hoer	225
3.3	Tempel tegen kaste	239
3.4	‘De hele natie is verwijfd – een land van vrouwen!’	260
3.5	Het succes van politiek geweld	274
3.6	De pijn van het moslim-zijn	306
3.7	Het zwijgen opgelegd	323
3.8	Modi is een regime	351

<u>DEEL IV</u>	NIEUW INDIA	367
4.1	De maatstaf voor vooruitgang	368
4.2	De gigantische opdracht waar India voor staat	373
4.3	De Moeder van Alle Verkiezingen	390

<u>DEEL V</u>	Bijlagen	395
5.1	India lezen	396
5.2	Woordenlijst	417
5.3	Register	420

UNION TERRITORIES

- 1 ANDAMANEN EN NICOBAREN
- 2 CHANDIGARH
- 3 DADRA EN NAGAR, HAVEL, DAMAN EN DIU
- 4 JAMMU EN KASJMIR
- 5 LADAKH
- 6 LACCADIVEN
- 7 DELHI
- 8 PUDUCHERRY



Grondgebied geclaimd door India, maar niet gecontroleerd

Historische grens van Kasjmir

AFGHANISTAN

PAKISTAN

CHINA

NEPAL

INDIA

MYANMAR

Golf van Bengalen

Arabische Zee

INDISCHE OCEAAN



500 km

MALEDIVEN

DEEL I

INDIA?

Waarom moeten Europeanen zich interesseren voor India? Zo kort de vraag, zo lang en ingewikkeld het antwoord. In dit deel nemen we een eerste duik in het Indiase universum. Van niet te bevatten cijfers tot recente geschiedenis, van het pompende leven op elke straathoek tot de plek waar de dominante ideologie vorm kreeg.

1.1

Waarom moeten mensen in de Lage Landen zich interesseren voor India?

In dit boek probeer ik de Europese lezer ervan te overtuigen meer belangstelling op te brengen voor de opkomende wereldmacht India. En ik zal argumenteren dat je die opkomst niet goed kunt begrijpen of inschatten zolang je de binnenlandse ontwikkelingen niet kent. Maar om te beginnen trok ik in 2023 een paar maanden naar India en stelde ik keer op keer dezelfde vraag aan de Indiërs met wie ik lange gesprekken voerde: ‘Waarom vind jij dat Europeanen zich moeten interesseren voor India?’

In 2023 nam ik de trein voor een trip van West naar Oost en stapte uit in vier grote Indiase steden: Mumbai, Nagpur, Raipur en Kolkata. In het najaar bracht mijn *yatra* (‘pelgrimstocht’) me in Bengaluru en het platteland van Karnataka, Hyderabad, Nagpur, Delhi, de binnenlanden van Haryana en Punjab tot Amritsar. De hoofdredacteur, de leerkracht basisonderwijs, de mensenrechtenactiviste, de professor, de boeddhistische militant tegen kastendiscriminatie, de journalist, de hindoenationalistische leider, de milieuactivist, de passant – allemaal deden ze een poging om in enkele zinnen uit te leggen waarom Belgen, Nederlanders en andere Europeanen meer aandacht zouden moeten hebben voor wat er zich binnen India afspeelt en voor de mondiale ambities van hun land.

‘India is een prachtig land.’ ‘Het meest diverse land ter wereld, met ook nog eens de grootste bevolking.’ ‘India heeft een eeuwenoude beschaving.’ ‘India wordt de komende jaren een wereldmacht.’ De ene na de andere gesprekspartner stak de loftrumpet over India. Dat lijkt begrijpelijk, want voor een vreemd publiek hang je niet zomaar de vuile was buiten. Maar al die wierook contrasteerde wel met de tranen die tijdens het voorafgaande gesprek geplengd werden over de sociale, politieke, ecologische of culturele

stand van zaken in India. Zodra de video-opname begint en Indiërs gevraagd wordt zich rechtstreeks tot een Europees publiek te richten, kantelt de toon van harde kritiek naar een passioneel pleidooi voor het eigen land.

Het doet me denken aan een verhaal dat politieke wetenschapper Ajay Gudavarthy vertelt in de inleiding van *Politics, Ethics and Emotions in 'New India'*. Tijdens een gesprek met zijn vaste betelnootverkoper werpt hij op dat premier Modi wel belooft de armoede terug te dringen, maar dat er uiteindelijk weinig van terecht komt. De man kijkt Gudavarthy eerst aan met een verbijsterde blik en barst dan uit in een lange tirade. 'Wie zegt er dat India arm is? Dat zijn zinloze verhalen van hooggeschoolde mensen zoals u. Tegenwoordig verdient zelfs een bedelaar 1000 roepie per dag. Asjeblijft, spreek geen kwaad over het land...' De natie, concludeert de auteur, 'is als een thuis: als je van haar houdt, geeft het geen pas om haar fouten uit te vergroten, wel om die fouten toe te dekken.'

Uiteraard zat er in de korte antwoorden die ik kreeg meer nuance dan in het emotionele antwoord van de betelnootverkoper – mijn gesprekspartners waren tenslotte van die 'hoogopgeleide mensen'. De redenen die ze opsomden waarom het goed was voor Europeanen om India beter te leren kennen en te volgen, verwezen weliswaar vooral naar de sterktes van het moederland, maar voegden soms ook een zwakte toe, en naast de kansen hadden sommigen ook voor de camera van mijn smartphone wel degelijk oog voor de bedreigingen.

'India is nu een van de zwaartepunten van de geopolitieke ontwikkelingen. Alleen al daarom is India een land om in de gaten te houden,' zegt Baijayanta Chakrabarti, journalist bij de Bengaalse krant *Ei Samay*. Hij voegt daar veelbetekenend aan toe dat die aandacht gewettigd is 'niet alleen om hoopvolle, maar ook om alarmerende redenen'. Dat laatste klinkt ook door in het ronkende antwoord van Vithal Nadkarni van de *Times of India*: 'Waarom zouden Belgen zich iets aantrekken van India? Vanwege alle mogelijkheden tot het goede – en de hemel verhoede ook tot het kwade – die aanwezig zijn bij deze absoluut dynamische bevolking.' De turbulente realiteit in India, met de ontwikkeling van nieuwe technologieën, nieuwe infrastructuren en nieuwe manieren om aloud uitgesloten groepen een plaats te geven in de samenleving, vormen volgens Nadkarni 'een avontuur dat je niet mag missen'. Daarmee ben ik het zeker eens.

Als India zijn eigen ontwikkelingspotentie kan waarmaken, en als het dat kan doen met respect voor zijn fragiele ecologie, zijn enorme diversiteit en met echte ambitie op het vlak van sociale gelijkheid, dan houdt dat meteen een enorme vooruitgang in voor anderhalf miljard mensen, oftewel

18 procent van de mensheid. Als India zijn eigen belofte van een ongebonden geopolitiek kan waarmaken, zou het voor evenwicht tussen China en de Verenigde Staten kunnen zorgen en voor stabiliteit in zowel Eurazië als in de Indo-Pacifische regio. Maar de toekomst kan er ook anders uitzien. Met sterke economische groei die gepaard gaat met blijvende of groeiende ongelijkheid, een democratie die enkel oog heeft voor de eisen van de meerderheid, en met verwoestende exploitatie van natuurlijke rijkdommen. Of met toenemende grensconflicten met China en een militaire confrontatie met buurland Pakistan. Zowel de enorme aantallen vluchtelingen als de letterlijke of figuurlijke fall-out van een nieuwe oorlog in de Himalaya zouden dan de hele wereld bedreigen.

De echte vijanden van India's mogelijkheden en ambities zitten niet in het buitenland, niet in de binnenlandse oppositie en niet bij minderheden of critici, stellen de uitgevers van de boekenserie *Rethinking India*. 'Onze echte vijanden zijn ons eigen gebrek aan verbeelding, communicatie, samenwerking en toewijding om het India van onze bestemming en dromen waar te maken,' schrijven ze. Wat ze zien als ze in de spiegel kijken, is niet aangenaam en zou de betelnootverkoper van Gudavarthy helemaal niet bevallen: '[Er is] een feitelijke of een dreigende crisis op elk niveau van de overheid – centraal, deelstaat of lokaal; zowat elke institutie faalt; werkloosheid op een historisch hoog peil; een ecosysteem op de rand van een implosie; een gezondheidszorg die aan scherven ligt; een onderwijssysteem dat elk moment kan instorten; ongelijkheid op het vlak van gender, kaste en klasse die niet minder groot lijkt te worden; een maatschappelijk middenveld dat in toenemende mate gekenmerkt wordt door uitsluiting, onverdraagzaamheid en geweld; onze eigen minderheden die in angst leven; honderden miljoenen medeburgers in armoede; en weinig vooruitzichten voor de ontelbare jongeren van deze natie...'

Waarom zouden burgers en overheden, middenveldorganisaties, jongeren, ondernemers, media, mannen en vrouwen en andere genders in de Lage Landen aandacht moeten hebben voor India? Het antwoord op die vraag is breder dan een lijst problemen of een opsomming van ambities. En het is niet samen te vatten in een geïmproviseerde oneliner van dertig seconden. Het is de combinatie van getallen, geografie, wereldpolitiek, gedeelde wereldproblemen en menselijke betrokkenheid.

Voor u becijferd

De cijfers zijn altijd indrukwekkend in India, of het nu om succes, falen of onbenullige weetjes gaat. Zo wonen er in India ongeveer 35 miljoen mensen met Singh als achternaam – driemaal de bevolking van België. En dat is niet eens de populairste familienaam: de Devi's zijn met 70 miljoen – viermaal de bevolking van Nederland. Dat heb je als de totale bevolking de grootste is ter wereld, met meer dan 1,4 miljard mensen, waarvan een kleine 400 miljoen tussen de 15 en 30 jaar oud zijn – bijna evenveel als de hele Europese Unie.

Al die mensen leven in een land dat zich uitstrekt tussen de hoge Himalaya en de tropische Indische Oceaan: in vogelvlucht 3214 kilometer van noord naar zuid en 2933 kilometer van west naar oost; alles bij elkaar een oppervlakte van 3.287.469 vierkante kilometer, of honderdmaal België. Over dat grondgebied lopen 68.155 kilometer spoorwegen, grotendeels een erfenis van de Brits-koloniale periode, maar momenteel vernieuwd, geëlektrificeerd en uitgebreid met hogesnelheidstreinen. Daarnaast beschikt India over een wegennetwerk van 6,3 miljoen kilometer en bijna 150 luchthavens – dat waren er tien jaar geleden nog maar 74, en het zouden er tegen 2030 minstens 230 zijn. In 2023 alleen al kochten de grote luchtvaartmaatschappijen in India bijna 1000 nieuwe toestellen aan. Op dit moment worden er in India per maand ongeveer 30 miljoen passagiers per vliegtuig vervoerd, zeg maar: de hele bevolking van de Benelux. Maar dat blijft klein bier tegenover de treinreizigers. Voor elke vliegtuigreis vinden er twintig treinreizen plaats.

India heeft Hindi als landstaal en Engels als erkende bestuurstaal, maar daarnaast zijn er in de deelstaten nog 22 officieel erkende talen in gebruik, worden 234 moedertalen door meer dan tienduizend mensen gesproken en tellen linguïsten in totaal zo'n 780 talen, een deel daarvan met een eigen schrift.

Wat niet onvermeld mag blijven: India is de grootste parlementaire democratie ter wereld. In 2019 waren zo'n 900 miljoen Indiërs stemgerechtigd, begin 2024 zijn dat er 945 miljoen, net de mijlpaal van een miljard niet gehaald. Ook de deelname van Indiërs aan de verkiezingen scoort veel hoger dan we in oude democratieën gewend zijn. In 2019 maakte 67,5 procent van de stemgerechtigden effectief gebruik van hun stemrecht.

De Indiase economie is momenteel (met een bnp van 3,41 biljoen dollar) de vijfde van de wereld, voor Frankrijk, Italië en Canada, en levert volgens de Wereldbank een bruto nationaal product per hoofd op van 2410 dollar

per jaar (België: 49.926 dollar, Nederland: 57.025 dollar). Volgens de Asian Development Bank zal de Indiase economie in 2023 6,4 procent groeien en in 2024 met 6,7 procent. Daarmee scoort India hoger dan China. India is volgens het Internationaal Monetair Fonds (IMF) dit jaar goed voor 15,4 procent van de wereldwijde groei. Samen met China (34,9 procent) is dat meer dan de helft van alle economische groei in de wereld. In harde valuta uitgedrukt voerde India het voorbije jaar voor 451 miljard dollar aan goederen uit en voor 714 miljard in. Voor Vlaanderen bedroeg de handel met India 6,6 miljard euro aan uitvoer en 7,8 miljard euro aan invoer; voor Nederland is dat respectievelijk 3,6 miljard en 8,7 miljard euro. 70 procent van de Vlaamse export naar India bestaat uit edelstenen, die ook goed zijn voor 37 procent van de import. Vooral diamant, met andere woorden, die over en weer gaat tussen Antwerpen en Gujarat.

Landbouw zorgt voor nog geen 15 procent van de Indiase economie, maar is wel voor een meerderheid van de armen in India dé bron van inkomsten. In totaal wordt zo'n 1,95 miljoen vierkante kilometer van de grond bewerkt. India is de grootste producent van melk, specerijen en peulvruchten ter wereld en de tweede producent van rijst, tarwe, katoen, kweekvis, suikerriet, schapen- en geitenvlees, fruit, groenten en thee. Daar hoort wel deze kanttekening bij: een hectare rijstveld in India levert maar een derde op van wat zo'n hectare in China opbrengt en de helft van een Vietnamees of Indonesisch rijstveld.

Met een defensiebudget van 73,8 miljard dollar in 2023 komt India op de derde plaats internationaal, na de Verenigde Staten en China. Meer dan de helft van dat bedrag gaat naar soldij voor de meer dan drie miljoen militairen in actieve dienst en naar pensioenen.

Volgens de Global Multidimensional Poverty Index 2022 werden tussen 2005 en 2019 in India 415 miljoen mensen uit de armoede getild en daalde het percentage armen van 55 procent naar 16 procent. Er zijn heel veel vragen bij die cijfers, maar zelfs volgens deze rekenmethode leven er toch nog 228,9 miljoen extreem armen in India, het hoogste aantal ter wereld. De Index legt de extreme-armoedegrens op 1,90 dollar per persoon per dag, de Indiase regering legt die grens veel lager: op 12,25 euro per persoon per maand in ruraal gebied, 14,87 euro in stedelijk gebied.

De Global Gender Gap Index 2022 plaatst India op een beschamende 135ste plaats (van 140 landen). De index meet economische participatie en kansen, behaald onderwijsniveau, gezondheid en levensduur, en politiek empowerment. En op de Global Hunger Index 2022 staat India op plaats 107 van 121 landen. Volgens de Voedsel- en Landbouworganisatie van de

Verenigde Naties (FAO) is 16,3 procent van de bevolking ondervoed. Geen wonder dus dat de World Happiness Index 2023 India situeert op plaats 136 van 146. Voornaamste redenen voor deze slechte score zijn onder andere milieuvervuiling, ongelijkheid en slechte stedelijke planning... Daar komt bij dat de landbouw in India volgens het jongste rapport van het IPCC kwetsbaarder is voor de klimaatverandering dan in welk ander Aziatisch land dan ook.

Een laatste cijfertje: tussen 3 januari 2020 en 6 december 2023 werden in India meer dan 45 miljoen COVID-19-besmettingen vastgesteld en 533.000 doden als gevolg van de ziekte. Beide cijfers worden algemeen gezien als serieuze onderschattingen, maar zelfs dan staat India op de derde plaats van het aantal coviddoden. Dat weerhoudt de regering er niet van om voortdurend op te scheppen over haar snelle en efficiënte aanpak van de pandemie.

Een grensgeval

Het belang van India voor de toekomst van de mensheid is niet beperkt tot het soortelijk gewicht van land, bevolking, economie of ecologische voetafdruk. Louter op basis van geografie zie je al dat India een centrale positie inneemt. Een land met een 3380 kilometer lange grens met China ligt vanzelf in de frontlijn van de nieuwe concurrentie tussen de grootmachten. Zeker als die grens ook nog eens op zeker negen plaatsen betwist wordt, wat in 1962 tot een korte, open oorlog tussen beide landen leidde en sindsdien voor blijvende wrijving zorgt. In 2020 barstte die 'wrijving' nog eens uit tot een treffen tussen grenstroepen uit beide landen, waarbij enkele tientallen soldaten sneuvelden.

Waar de Chinese grens ophoudt, begint de Pakistaanse grens. Nog eens 3323 kilometer, deels gecontesteerde, deels door Britten getrokken grens. Met name de hele noordelijke sectie in de voormalige prinselijke staat Jammu en Kasjmir blijft ingetekend als een voorlopige bestandslijn, niet als aanvaarde internationale grens – met alle militarisering en gesloten grensovergangen als gevolg. Voor de radicale groepen uit het hindoenationalistische milieu blijft Pakistan (en dus ook Bangladesh, dat tot aan de onafhankelijkheidsoorlog van 1971 deel uitmaakte van Pakistan) overigens gewoon behoren tot het rechtmatige grondgebied van het zogenoemde Groot-India (*Akhand Bharat*).

De altijd al gespannen verhoudingen tussen India en Pakistan worden nog meer op de proef gesteld door de blijvende instabiliteit in Afghanistan.

Pakistan behandelt Afghanistan als zijn achtertuin, voor India is het als het ware een buurland dat de Pakistaanse ervvijand militair en politiek weghoudt van een confrontatie met India. Een andere verre buur, Iran, wordt ook bespeeld in de eeuwige rivaliteit tussen India, met zijn economische en geopolitieke potentieel, en Pakistan, een islamitische, weliswaar soennitische, broedernatie. Pakistan is voor India ook een obstakel voor handel, energietoevoer en samenwerking met de Centraal-Aziatische republieken. Bovendien investeert China enorme bedragen in de Pakistaanse infrastructuur en groeit het strategisch bondgenootschap tussen beide buurlanden.

De langste grens deelt India echter niet met een concurrerende natie, maar met de wereldzeeën. Het vasteland alleen al telt 5422 kilometer kustlijn, van de Arabische Zee in het westen via de Indische Oceaan in het zuiden tot de Golf van Bengalen in het oosten. Met de eilanden erbij heeft India 7516 kilometer kust. De centrale ligging in de Indische Oceaan verbindt India met zowel Zuidoost-Azië, Oost-Afrika als het Midden-Oosten.

Een multipolaire wereld

‘Terwijl politieke beroering toeneemt en de wereld schijnbaar steeds minder beheersbaar wordt, biedt geografie een uitweg om in dit alles ten minste een beetje betekenis te vinden’, schreef Robert Kaplan in 2012 in *The Revenge of Geography*. Hij gebruikt aardrijkskunde om de geopolitiek van vandaag en de toekomst te begrijpen. Dat is terecht. Het is niet louter de ligging van een land die telt, het is de betekenis daarvan voor internationale machtsverhoudingen.

Het eerste wat dan opvalt, is dat de regio China-India-Pakistan een nucleair bewapende regio is. Niet alleen hebben de drie buurlanden elk een stevig nucleair arsenaal, de grootmacht aan de andere kant van de Stille Oceaan – de Verenigde Staten – heeft dat ook en is uitdrukkelijk aanwezig in de regio met onderzeeërs, vliegdekschepen en militaire basissen in onder andere Guam, Japan en Zuid-Korea. De toenemende concurrentie tussen de grootmachten VS en China wordt in Zuid-Azië vertaald in de spanning tussen Pakistan (dat zich hoe langer hoe nauwer aansluit bij China) en India (dat opvallend het hof gemaakt wordt door de VS).

Vanaf zijn ontstaan als onafhankelijke natie in 1947 profileert India zich uitdrukkelijk als een ongebonden natie, die er goede relaties met zowel Moskou als Washington op na houdt en zo goed mogelijke banden met Beijing en Brussel cultiveert. De kans dat India een echte wereldmacht wordt,

groeit naarmate de wereld multipolairder wordt. Daarom maakt India bewust deel uit van heel verschillende, vaak botsende internationale allianties. Die allianties maken ook duidelijk dat geografie ondergeschikt is aan geopolitiek, want het hele concept van het Indo-Pacifische gebied gaat niet uit van de landkaart, maar van de westerse plannen om China's groei in toom te houden. Daar komen we later op terug.

Of en hoe de Indiase strategie om op elk paard te wedden en er zelf beter van te worden de komende jaren houdbaar blijft, is nog niet zeker. De snel toenemende rivaliteit tussen de VS en China kan roet in dat eten gooien. Intussen is het terechte streven van India naar een permanente zetel in de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties op niets uitgelopen. Niet dat Delhi die ambitie heeft opgegeven, maar tot heden heeft geen enkele bondgenoot zijn hand voor India in het vuur willen steken. Niet China, niet het Westen, niet Rusland.

Intussen hoopt India wel te profiteren van de economische tweestrijd tussen de VS en China, met name door de vervangende locatie te worden voor Amerikaanse multinationals die hun producten voor lage lonen willen blijven produceren, maar onder politieke of consumentendruk China verlaten. Dat ook dat plan niet van een leien dakje loopt, wordt zichtbaar in de moeizame en jarenlange onderhandelingen tussen India en de EU over vrijhandel. Dezelfde lange weg wordt overigens afgelegd in de vrijhandelsgesprekken tussen India en voormalig kolonisator het Verenigd Koninkrijk, ook al was het een van de eerste Brexitdromen van Londen om zonder Brussel snel tot een omvattend akkoord met Delhi te komen.

Een gedeelde wereld

India is een belangrijke speler in de wereld van de internationale politiek, de gemondialiseerde economie en geopolitieke krachtsverhoudingen. Maar ook in domeinen waarin macht noch aardrijkskundige grenzen een rol zouden mogen spelen, groeit het belang van India.

Neem het klimaat. De groeiende economie heeft van India al de op twee na grootste uitstoter van CO₂ gemaakt, met bovendien een jaarlijkse groei van 4,71 procent – terwijl de uitstoot van de twee grootste uitstoters, de VS en China, krimpt. India stelt zich bij internationale onderhandelingen meestal op als een welwillende partner om een mondiaal klimaatbeleid uit te tekenen, maar wil zich niet binden aan snelle uitstootbeperkingen of een doortastende transitie van steenkoolcentrales naar hernieuwbare energie-

productie. Daar zijn goede redenen voor: de huidige opwarming is het resultaat van meer dan een eeuw westerse industrialisering en extractieve economie. Landen uit het Globale Zuiden zijn pas recent dat pad ingeslagen en moeten nog een lange weg van economische groei afleggen eer ze in staat zijn alle inwoners een waardig niveau van leven te garanderen. Dat wordt ook zichtbaar wanneer je de CO₂-uitstoot per inwoner vergelijkt. De gemiddelde uitstoot per Indiër is vandaag 1,89 ton CO₂ per jaar. Per Belg is dat 8,7 ton, per Nederlander 9,54 ton.

Toch zijn er voor India goede redenen om wél snel naar een radicale vermindering van zijn CO₂-uitstoot te streven. Elke toename van broeikasgassen in de atmosfeer versnelt en verergert namelijk de impact van klimaatverandering, die vandaag al zorgt voor smeltende gletsjers in de Himalaya en onvoorspelbare moessons op de vlakke, voor steeds meer en steeds ergere hittegolven én overstromingen, en voor een verminderde productiviteit van de landbouw. En dat zijn nog maar enkele van de existentiële bedreigingen die samenhangen met de aanzwellende klimaatcrisis.

De hele ecologie van India staat trouwens onder druk. Van snel dalende grondwatertafels tot bedreigde biodiversiteit, van onhoudbare luchtverontreiniging in de steden tot dode rivieren. Klimaatcrisis en ecologische crisis samen zouden de komende decennia wel eens kunnen uitmonden in een nooit geziene migratiecrisis: als het land onleefbaar wordt, gaan mensen niet zitten wachten op hun dood – en al zeker Indiërs niet. Ze verhuizen nu al van het platteland naar de steden, en indien nodig zullen ze vanuit die steden naar andere landen trekken. De totale Indiase diaspora wordt nu al op 32 miljoen mensen geschat – hoogopgeleide ICT'ers en ongeschoolde bouwvakkers, semi tot slaaf gemaakt dienstpersoneel en kosmopolitische schrijfsters, fruitplukkers en verpleegsters die onze oude dag wat aangenaamer maken.

Een heel ander belang van India voor de wereld is van ideologische aard. Of misschien eerst van culturele: de impact van boeddhisme en yoga is in Azië van oudsher niet te overschatten, en is de voorbije decennia in het Westen enorm gegroeid. Ook hindoeïstingen – denk aan Hare Krishna, de Beatlesgoeroe Maharishi Mahesh Yogi, Sai Baba of Bhagwan Sri Rajneesh – vinden steeds meer hun weg naar een internationaal publiek, en zeker naar een zoekende westerse generatie. De ideeën van Vivekananda over multiculturaliteit en religieuze tolerantie, de inzichten van Gandhi over strijd, geweldloosheid en zelfbeschikking, de exotische aantrekkingskracht van de kamasoetra, de wereldwijde successen van Bollywood, de *chicken tikka masala* op de menukaart en de romans van de literaire beweging die

furore maakt onder de vlag *The Empire Writes Back*: het zijn allemaal voorbeelden van *soft power*, de aanwezigheid van India in de globale cultuur en filosofie, los van geografie of politieke macht.

De overheersende ideologie in India vandaag – *hindoetva*, of hindoernationalisme – is minder welwillend, maar evenzeer deel van een globale trend. In dit geval: de toenemende greep van etnisch nationalisme en autoritair bestuur op de meest verscheiden landen. In India voelen minderheden zich onzekerder dan ooit, terwijl al wie zich presenteert als vertegenwoordiger van de hindoemeerderheid zich net meer kan permitteren dan ooit – inclusief grondwettelijk verboden haatspraak, militiegeweld en etnische zuiveringen. Als de grootste democratie ter wereld verder afglijdt naar een meerderheidsdictatuur, zal dat binnen de regio én binnen de Verenigde Naties zijn sporen nalaten. Hindoenationalisme is een zorg voor de mensheid, ver voorbij de grenzen van India of zelfs van Groot-India.

‘De krachten van haat en onverdraagzaamheid die onder de regering-Modi zijn ontketend en tijdens de verkiezingscampagnes verder zijn geïntensiveerd, zijn diep in het merg van het dagelijks leven doorgedrongen. De tradities van het pluralisme, die zo werden gekoesterd door de oprichters van het land, zijn nog nooit zo kwetsbaar geweest. De toekomst van de republiek hangt af van de vraag hoe snel en hoe effectief die tradities kunnen worden hersteld,’ waarschuwde Gulshan Sachdeva, voorzitter van het Centrum voor Europese Studies en directeur van het Energiestudies Programma, beide aan de Jawaharlal Nehru Universiteit in Delhi, toen ik hem daar in 2019 over sprak. Vijf jaar later staan we tien stappen dichterbij de afgrond.

Meer dan een miljard redenen

Beantwoorden geografie en geopolitiek, grensoverschrijdende crisissen en nauwelijks bevatbare getallen de vraag waarom we ons met India moeten bezighouden? Wellicht, gedeeltelijk. Ze bewijzen in elk geval dat het in ons Europese eigenbelang is om goed geïnformeerd en zorgvuldig om te springen met het land dat goed is voor 18 procent van de wereldbevolking. En eigenbelang is een heel belangrijke motor voor de menselijke zucht naar kennis. Maar het is ook een smalle basis om er vervolgens die zorgvuldige omgang op te baseren.

Naast eigenbelang is er immers ook nog menselijke betrokkenheid, misschien zelfs empathie en solidariteit. We moeten India niet alleen kennen

en als gelijke behandelen omdat we willen voorkomen dat de brokstukken van de Aziatische grootmacht op ons eigen hoofd terechtkomen, maar misschien wel op de eerste plaats omdat de Indiërs dat verdienen. Het zijn ten slotte net mensen – om de woorden van ex-buitenlandcorrespondenten Joris Luyendijk en Anil Ramdas te lenen, al gebruikte Ramdas de uitdrukking om het over de lezers van zijn stukken uit India te hebben. Misschien vat die dubbelheid het wel goed samen: zowel in het enorme India als in de bescheiden Lage Landen wonen mensen. Juist dat is wat ons over de continenten heen met elkaar verbindt: de behoefte aan vrijheid én zekerheid, de gehechtheid aan traditie én individuele ambitie, de trots op het verleden én het geloof in de toekomst.

Hoe kun je vandaag aan toekomst denken en niet tegelijk aan de acht miljard andere mensen die op ditzelfde moment recht op een toekomst hebben? Maar ook: hoe kun je aan al die mensen tegelijk denken? Een goed begin, zou je kunnen zeggen, is om aan India en de 1,4 miljard Indiërs te denken. Met al hun diversiteiten, met al hun verleden, met al hun ongelijkheid en tegenstellingen, maar ook met al hun geloof, hoop en liefde. En omdat het net zo goed onmogelijk is aan een miljard mensen te denken, is een nog beter startpunt het leven van tien, dan honderd en misschien nog wat meer concrete, echt bestaande Indiërs. Niet bij wijze van voorbeeld, maar bij wijze van relatie. Niet zoals Remco Campert dichtte dat verzet begon, met ‘iemand stelt de vraag, /... / en dan nog iemand’, maar eerder zoals in kennis die begint met ‘iemand vertelt een verhaal, en dan nog iemand’. Dat vertrekpunt is belangrijk, omdat de bron het boek bepaalt – de teneur, de kleur en de inhoud. Zoals de vorm waarmee mensen zich tot elkaar verhouden de menselijkheid van de soort uitmaakt.

Dat brengt me eindelijk op het punt waar ik kan verduidelijken waarom en hoe ik dit boek geschreven heb.

Sinds ik op 28 mei 1989 voor het eerst voet op Indiase bodem zette, heb ik honderden Indiërs leren kennen. Ik heb hen geïnterviewd, met hen chapati gebroken en dal gegeten, de krappe banken in trein of bus gedeeld, koffie en thee gedronken, heilige ruimtes betreden en ongetwijfeld meer dan één taboe doorbroken. Het privilege van een journalist bestaat erin dat je toegang krijgt tot de huizen, de levens en vaak ook tot de pijn van volstrekt vreemden. Die informatie is de bron waaruit ik put én de reden om dit boek te schrijven.

Het belang van India is voor mij op de eerste plaats gelegen in de rechten en de ervaringen van vissersvrouwen in Kollam, boeren in Bhaonta, scheepsslopers in Alang, milieuactivistes in Gopeshwar, steenkoolrapers in